

KISS LÁSZLÓ

Tor

Jónás Petike a kanyarból fordul ki, az utca végén, az elsőbbségadás táblánál, Baráthék elvénült nyárfái alatt. Fűlsértően nyikorog a bicikli, ahogy megcsúszik a síkos műúton, még bokáig ér a hó. Piros nejlonkabátot visel, könyökénél kilátszik a pulóver. Nem húzott sapkát, nagy, didergő füle rózsaszín. Rózsaszín, és szinte lengedez a friss januárban. Az utca menti elvezető árokban petárdaroncok, színes masni és valami törött tárgy, messziről játékgyvernek látszik, persze lehet, jégdarab, valójában nem tudni, mi, de nem is vagyok rá kíváncsi, odahaza már perzselnek, sietni kell vissza. A part felé tartok. Horgászhely-ellenőrzés, terepfelmérés, a szokásos. Szűrőpróba.

Az anyja jött előbb, eszeveszett hangon sipítozva, hogy adják elő, nem így mondta: vissza, ezt kiáltozta, vissza, és magánkívül rázta a fejét, csaknem lerepült a kendője, hézagos fogsora vadul csattogott, és mindkét öklével verte az utcafelet, amíg be nem hatolt a jeges udvarra, hogy ott toporzékoljon tovább, miközben szakadt róla a víz, valósággal átnedvesítve a bő szoknyát, amit viselt. Az udvari kút előtt megbotlott a kutya táljában, összeesett. Hánykolódott, és a száján ömlött az epe.

Jónás apuka egy zöld üveget szorongatott a kezében, alakja eltorlaszolta a tágas utcaajtót, pedig alacsony, cingár ember volt.

Megremegett a szám, szaggatott.

Bocsánatot kértem.

És azt hittem, ezzel vége is.

Nem mintha tehattünk volna bármit is a dolgról.

A körülmények, inkább.

A lakótelepen senki sem szerette a Jónás fivéereket.

Ha ezek megjelennek, beborul az ég, mondta Rück Laci.

Nem lehetett velük bírni. Örökké kötözködtek és verekedtek, szüntelen csak a bajt lesték: lopott biciklit dobáltak a csatornába, nyugdíjas néniket ijesztgettek az utcán, leköptek a tizedikről, nagyszünetben pedig különféle főtőket és zsebnaptárt dörzsöltek a nadrágjukhoz, vagy kiégették a padot, hogy pina. A tél beálltával a lakótelepi dombot vették célba, mert ott siklottak szánkóval az alsósok. Diszkóba is jártak, hogy lessék, mikor lehet közbeavatkozni.

Egyszer Rück Lacit kevés híján megvakították egy dobócsillaggal, mert akkoriban ment a kulcsos kölkök között a szamurájos film. Nagy perpatvar ala-

kult ki a garázssor előtt, még a kocsmából is kijöttek. Akkor úgy tűnt, nem marad elintézés nélkül a dolog, Rück Laci apját is magával ragadta az indulat, az úristenit, ezt hajtogatta, meg hogy meddig tart ez még így.

Megérte velük jóban lenni, mint ahogy én is hoztam nekik rendszeresen csokit a boltból, ha felszólítottak. Azt azért, amit a Pajkos Norbi csinált, hogy az anyja üzletéből kilószám hurcolta a friss gofrit, túlzásnak tartottam.

A kisöccsük más volt. Huncut kölyök, éjjel-nappal száguldott valami szét-hajtott biciklin, és nagy, elálló fülei voltak. A lakótelepi mendemondák szerint számítani lehetett még két-három Jónás gyerekre, amit riasztónak találtam, tekintettel arra, hogy hírhedt bátyjaik miatt minden egyes megszületett Jónás porontyot potenciális veszélyforrásnak képzeltem el.

Sötétek, mint az éjszaka, mondta Rück Laci.

Ketten voltak, a két idősebb. Magasak voltak, rövid hajúak és nagyon erősek, de nem úgy erősek, ahogy azt a tévében lehetett látni az akciófilmekben, hanem acélosan szikárak és szikrázóan keménykötésűek. Egyszer rajtakaptak, amint horgászom, lestartoltak a gáton, felrúgták a hallal teli vödrot, és jó alaposan megszórták a helyem kővel. Letettem a botom, és tétován mosolyogtam. Megkérdeztem, hogyan bírnak el ekkora köveket, mire hencegni kezdtek, hogy a gyárban sokkal súlyosabb mocskot cipelnek, harmincöt kiló, az lófasz, te taknyos, és hogy kussoljak be.

Megúsztam a verést, mint általában.

Apával is tiszteletlenül bántak, amikor a gyümölcsöskertünkből elzavarta őket, a kerítésen túlról pedig megfenyegették, hogy vén fasz. Azt hiszem, ekkor hatalmasodott el bennem végképp az undor, az undorral pedig az úgyszintén örökké bennem bujkáló félsz és rettegés, szabadulásra azonban nem adott lehetőség. Kisvárosban éltünk, és a lakótelep is piciny volt: a dróthálóval elkerített betonpályával kezdődött, és ott is ért véget. Közte padok, néhány megszaggatott tuja, egy kurta garázssor, italmérés.

Más nem nagyon.

Egy komoly disznóvágás soha nem a hirtelen ébredés utáni kávészagú botorkálással vette kezdetét, nem a szikár, erőteljes kézszorításokkal, ahogy egyre-másra jöttek a régtől fogva bejáratos arcok, és nem az utolsó simításokkal, amikor még szinte az orrunkig sem látni, s alig hallhatóan surrog a hó a csizmák súlya alatt, a torok sietős, kapkodó öblítését pedig egy-egy vaskosabb tréfa követi. Nem azzal, hogy dédi átbiceg a kistornácon, ahogy tati lemondóan odébb hányja a moslékos vödrot, ahogy nagymama kötött kardigánjában a tűzre tesz, ahogy nagytata a behemót kondérnak alágyújt, mert már lassan, alig észrevehetően pirkad. Az megnevezhetetlen, hogy honnan indult: a nagy-piaci alku, néhány keményen ülő ütés az ólajtó menti doronggal, a dara bekeverése, a hajnali visítások, a követelőzés. Az egyeztetések, a pálinka ízű ígé-

reték, a hó eltakarítása. A hely kialakítása: az előző esti rendrakás, a műhely átrendezése, a vándlingok csörgése, a bél beáztatása, a fahasábok előkészítése.

Néha mintha csak az érzések lennének, meg a gondolatok. Ahogy a fejemet szétveti a méreg és a megalázottság. Vagy inkább annak tudata. Osztonösen gyorsítok. Petike a csomagtartón ül, úgy teker. Kacsaringózik a bicikli. Nálunk szaloncukrot tojik a disznó, mondom, mellé érve. Petike nevet. Hátralát vágjuk, az udvarban, kettőt is. Nem bánt a kutya. Tisztán emlékszem, ahogy mondom. Nem bánt a kutya.

Apa tekintete elfelhősödött, amint betoppant nagymama tisztaszobájába, ahol szokatlan rendtelenség fogadta: a székek összetolva, a tévé a földön, oldalára borulva, hangját vesztve, éppen csak látszott a kék fény, ami kijött belőle, a kék fénnel együtt pedig egy kedves női arc, félprofilból, ahogy gyerekek gyűrűjében tátog, mögötte három kislány fehér lepelben fenyőfát díszít. A telefon zsinórja összekuszálva, a szőnyeg mellett, az átforrósodott parkettán, egyik vége a csillárra volt fűzve, a másikat az átbillent fotel karfájához rögzítettük, fojtókötel. Meg a kés, nagymama kenyérvágója. A lábtörlőn hosszú, gyanúsán csillogó, nedves csík húzódott. A csempekályha oldalából egy vastkosabb darab kiszakadva, alatta egy összenyomorított test.

Amikor azon a télen a szokásos horgász hely-ellenőrzést tartottam, csodálkozva vettem észre, hogy a két Jónás nyakig bebugyolálva lógatja a zsinórt a parton, ott, ahol akkoriban bőven lehetett keszeget fogni, csukára, a termálcső kiengedésénél.

Éppen túl voltam Salinger *Zabhegyezőjén*, ezért egy magabiztos köszönést követően fennhangon követelni kezdtem a horgászjegyeket, viccből, de nem nevettek.

Szóltanul horgásztak, rám se hederítettek.

- Nálunk most disznóvágás van - próbálkoztam újra.

Semmi.

- Illetve nem is nálunk, hanem nagymamámnál. De az olyan, mintha nálunk lenne.

Az egyik megpiszkálta az orrát.

- Két disznó volt, egy nagyobb és egy kisebb - kezdtem neki óvatosan, mert nem akartam magamra haragítani őket.

- De végül is egyforma nagyságúak, szép erősek, inasok, és a fülük, hát azt el se bírom most mesélni - csaptam össze a kezem, hiába.

Ha valaki nem tartja tiszteletben a másik horgász helyét, azt szívből lehet, mi több kötelesség gyűlölni, mondta egyszer Rück Laci.

- Apáék már javában töltik a hurkát - füllentettem végül csendesen.

A nagyobbik Jónás köhintett. Tapasztalatból tudtam, mert mesélték, ez nem azt jelenti, hogy lehet hazamenni, hanem hogy ideje van, sőt föltétlen ajánlott.

Ekkor lettem figyelmes a zörgő műanyag pohárra, benne a két tehetetlen, értelmetlenül megkínzott kishallal.

- Megfázik az a hal – figyelmeztettem őket, és egyre hevesebben vert a szívem.

Ha valaki nem tartja tiszteletben a másik horgászhelyét, kötelesség gyűlölni, ez járt az eszemben.

- Pofátlan gesztus, szemét eljárás – emeltem a hangom – hagyni szenvedni a halat!

Iszonyúan ütött a szívem, és minden egyes szívdobbanásom után zörgették a kishalak azt az üres műanyag poharat.

- Szemérmetlen, tuskókra valló, eszement cselekedet, nem is cselekedet, tett! – törtem ki, hogy éreztem, görcsbe rándul a tüdőm, és egy hang se jön ki a torkomon, ahogy rugdalózom a nagyobbik szorításában, és homályosan látom az óriási mutatóujjat, amint kileng a szemem előtt, először balra, aztán vissza, az ellenkező irányba, majd újra balra, mintha figyelmeztetne valamire, vagy mintha csak az időnek ezt az év eleji lassú, szaggatott múlását akarná vele jelezni.

Tompán puffant az elhasznált hó, ahogy a lendítés után földet fogtam.

- Nálunk szaloncukrot tojik a disznó.

Utoljára vertek meg. Utoljára és először.

Pirkadatkor már minden készen állt a torra. Elsőként a szomszéd utcai mérszáros tette be a lábát az ajtón, és nyomban felhörpintett egy kupicával, aztán szép sorban érkeztek a többiek: a ténsasszony és a nászék, keresztapáék és Márton nagybácsi, apa, anya és én, legvégül pedig Rück Laci, az apjával. A leölésre kiszemelt állatot legalább öten vonszolták ki az ólból, lábaira és nyakába kötelet erősítettek, azzal ráncigálták keresztül az udvaron. A megszórt disznóból ömlött a vér, és úgy tűnt, nem akar abbamaradni, cserélni kellett a vándlingot. Az első januári sugarakra a disznó megcsapoltan, elpuhulva feküdt a véres kövezeten, de a tébolyító visítás foszlányai még hosszú órákra beleragadtak a levegőbe.

Ez járt a fejemben, ahogy átrendeztük a szobát, előkészítettük a terepet. A két fotel lett az ól, a szőnyeg középső része a macskaköves udvar. A csempekályhában lehetett kavargatni az abálni valót, örülni a töpörtyűnek. Egyedül a füst hiányzott, ezért gyertyát gyújtottunk, hármat, ami igazi disznóvágásos, hajnali hangulatot kölcsönzött a szobának, amelyben a televízió fénye adott még némi erőtlén világosságot.

Akkor már nagyon a végét járta a disznótor. A töltőcsöveket öblögették, a kolbászokat és az oldalast méretes rudakra akasztották a kamrában, nász-néniék a hatalmas tölgyfa asztalokat sűrítették, nagy tarta az abált szalonna üstjét sikálta a kistornácon, anyáék a liffegő combokkal szaladgáltak. Ezüstszerűen csillogott és remegett a nyers hús. Dédi a vértócsába áztatta a seprűt, és nehézkes mozdulatokkal az elvezető árok felé terelte a szutykot. Tati az üres disznóólat rendezgette, léceket pakolt, az ólajtót bontotta, és senkihez sem szólt egy szót sem.

A műhelyből nevetés hallatszott, és egy öblös hang, amint szünet nélkül adomázik. Az udvarvégi kiskonyhából a sült máj és hurka illatát lehetett érezni.

Valaki felkapcsolta a hátsó udvari lámpát.

Biztosan kíváncsi vagy, kérdezem, és érzem, ahogy elbizonytalanodom, vagy elkedvetlenedem, vagy a bátorság hagy el, vagy a fene se tudja. Szélesre tárom az utcaajtót. Ott, mutatok az udvarvégi kútkáva felé, ott, hátul. Petike az ajtóhoz támasztja biciklijét, lehajtott fejjel lép be, s ahogy mosolyog, kivillan hiányos fogsora, Hiányos, sárga fogsora.

